

Šolske novice.

leta 1875 . 91 milijonov in 994.149 gold.

„ 1876 . 90 „ „ 941.594 „

„ 1877 . 91 „ „ 373.494 „

„ 1878 . 92 „ „ 43.273 „

Indirektni davki (davki od vžitnine) so bruto znesli

leta 1868 . 164 milijonov in 290.864 gold.

„ 1869 . 168 „ „ 11.184 „

„ 1870 . 176 „ „ 837.071 „

„ 1871 . 190 „ „ 903.473 „

„ 1872 . 212 „ „ 690.013 „

„ 1873 . 222 „ „ 250.895 „

„ 1874 . 209 „ „ 536.458 „

„ 1875 . 210 „ „ 676.691 „

„ 1876 . 211 „ „ 908.595 „

„ 1877 . 213 „ „ 61.888 „

„ 1878 . 214 „ „ 137 „

Skupaj so tedaj direktni in indirektni davki zadnjih 11 let znesli, in sicer

leta 1868 . 238 milijonov in 319.594 gold.

„ 1869 . 245 „ „ 816.279 „

„ 1870 . 258 „ „ 934.158 „

„ 1871 . 278 „ „ 374.719 „

„ 1872 . 302 „ „ 764.570 „

„ 1873 . 314 „ „ 153.635 „

„ 1874 . 301 „ „ 743.010 „

„ 1875 . 302 „ „ 670.840 „

„ 1876 . 302 „ „ 850.189 „

„ 1877 . 304 „ „ 435.382 „

„ 1878 . 306 „ „ 43.410 „

Te številke kažejo res pomnožene državne dohodke, ali ti dohodki so viši davki, ki so zmerom več nadloga kmetovalcem, obrtnikom in rokodelcem. Ti večji dohodki tedaj ne kažejo blagostanja davkoplačevalcev, ampak oni pričajo le, da imajo čedalje više davke in da jih davkarije znajo dobro iztirjevati.

Če bi finančni minister nasproti državnemu zboru in pa avstrijskim ljudstvom hotel odkritosrčen biti, ne bil bi smel v svojem računskem posnetku kazati le pomnoženje državnih dohodkov zadnjih 10 let, ampak kazati bi moral tudi, kako so se državni stroški množili, vsaj je jasno kot beli dan, da v državno bilanco se morajo poleg dohodkov vzeti tudi stroški; oboje skupaj kaže pravi obraz celega državnega finančnega gospodarstva. Se ve da ta obraz potem ne bode tako lep in prijazen, kakor je sedanji enostranski ministrov.

Naj tedaj mi, da se resnica prav izpozna, dopolnimo to, kar je gospod minister v svojem proračunskem sklepu zamolčal, namreč državne stroške od l. 1868. počenši.

Bruto-stroški so znesli

leta 1868 . 304 milijone in 271.000 gold.

„ 1869 . 299 „ „ 326.671 „

„ 1870 . 320 „ „ 739.254 „

„ 1871 . 345 „ „ 676.900 „

„ 1872 . 353 „ „ 714.297 „

„ 1873 . 389 „ „ 929.202 „

„ 1874 . 381 „ „ 370.946 „

„ 1875 . 398 „ „ 965.313 „

„ 1876 . 321 „ „ 170.570 „

„ 1877 . 415 „ „ 478.460 „

„ 1878 . 424 „ „ 347.240 „

Te številke dadó naši državni bilanci ves drug obraz, kakor je oni v ministrovem računskem sklepu, ki se ponaša s tem, da so se dohodki pomnožili za 28 odstotkov, pa molči o tem, da so državni potroški se povečali za 40 odstotkov!

* *Minister nauka podira poprejšnje ukaze.* Znano je našim bralcem, da po novih šolskih postavah se ne smejo koncem šolskega leta premije deliti v nobenih šolah, kakor je to nekdanj navada bila v ljudskih šolah in gimnazijah skozi in skozi. 29. dne aprila t. l. je minister nauka poslal vsem deželnim šolskim svetom dopis, v katerem podira §. 24. šolskega in učnega sveta od 20. avgusta 1870. števil. 7648 rekoč, da se smejo pridni učenci ljudskih in meščanskih šol pri ugodnih prilikah, posebno koncem šolskega leta s pripravnimi knjigami obdarovati, če se kje denar dobi za nakup takih daril. Koncem tega dopisa vелеva minister deželnim šolskim svetom, naj to naznanijo posameznim okrajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom.

Slovansko slovstvo.

* *Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.* Knjiga XLVII. U Zagrebu 1879.

* *Jugoslavenski imenik bilja.* Sastavio dr. Bogoslav Šulek Trškom jugoslav. akademije znanosti i umjetnosti. U Zagrebu 1879.

Tako se zovete dve knjigi, ki ju je ravnokar na svetlo dala slavna zagrebška akademija in ki še posebno zanimata tudi nas Slovence.

V „Radu“ nadaljuje naš častiti rojak in jezikoslovec prof. M. Valjavec zanimivi spis pod naslovom „Prinos k naglasu u (novoj) slovenštini“.

V „Jugoslavenski imenik bilja“ pa je učeni dr. Šulek, ki je, kakor v predgovoru te 70 pól obsegajoče knjige piše, uže pred 30 leti začel nabirati hrvatska imena rastlinstva, zraven družih slovenskih privzel posebno slovenska rastlinska imena in zato imeniku svojemu dal naslov „jugoslavenski imenik bilja“. In res, s pripomočjo Šulekove knjige bi se brez velike težave dala stvariti obča in prava slavenska botaniška terminologija, koristna slovanskim botanikarjem, jugoslavenskimi zdravnikom in lekarom, našim gospodarjem in gozdarjem, in v obče jezikoslovcem našim. Pravo trdi pisatelj, ko pravi: „Pa komú da ne zaigra srce od ponosa, gledajući onoliko bogatstvo svojega jezika?“ Koliko mnoštvo imén eno in isto rastlino značecih!“ In k razodevi ovega bogastva donesli smo tudi Slovenci lep delež, katerega z zahvalo pripoznava dr. Šulek v predgovoru k svojemu „imeniku“ tako-le: „Pokojni Henriko Freyer, čuvar najprije kranjskoga, pa onda tršćanskoga muzeja, vrli prirodoznanac i slovenski rodoljub, pribirao je od početka ovoga veka marijivo slovenska imena bilja, pa jih nakupio koje sam glavom, koje po prijateljih i crpanjem iz starijih slovenskih rukopisah, toliko mnoštvo, da popis tih imenah zaprema do 50 listovah u 4. Još dok sam pisao svoje „Biljarstvo“ g. 1850., ustupi mi pokojnik svoj dragocjeni rukopis, živ dokaz njegova vatrena rodoljublja. Poredjujuć slovenska imena bilja s hrvatskimi opazio sam, da su ponajviše jednaka ili barem srodna i slična: to me pobudi, te sam i slovenska imena u ovu knjigu primio, pa da mi bude slovenska sbirka podpunija, zamolih pokojnoga profesora Ivana Tuška, onda tajnika slovenske Matice, da mi bude u pomoć. On se mojoj molbi riedkim usrdjem odazva, te mi posla što je sam skupio, pa još izmoli od gosp. dra. Bleiweisa dva starija rukopisa (kojim za pisca nisam doznao), i jedan novi, naime obilatu sbirku slovenskih imenah bilja sabranu od župnika Medveda. Ovu gradju popunio sam prilozi gg. profesora F. Erjavca i župnika M. Sile. Tim je naraslo gotovo toliko mnoštvo slovenskih imenah, koliko

ima hrvatsko-srbskih, zato sam i prozval ova imenik bilja jugoslavenskim. Mislim, da ču ovim svojim poslom donjekle priteći uzajamnomu poznavanju, popunjavanju i izjednačivanju jezika hrvatsko-slovenskoga.“

Gosp. profesorju Glovackemu, ki za „Matico slovensko“ spisuje „Floro“ slovenskih pokrajin, gotovo bo dobro došel dr. Šulekov bogati „Jugoslavenski imenik bilja“. Tako Jugoslaveni bratovsko pomagamo drug drugemu.

Popotne črtice.

Spisuje političen sitnež.

Binkoštni prazniki se bližajo; kaj pač hočem početi v Ljubljani, v tej ljubeznjivi Ljubljani, v kateri bi bilo prav lepó, če bi nemčurjev ne bilo. Ven toraj, ven, da se prevedrim in se mi pljuča nasrkajo družega, čistejšega zraka!

A kam li? V Postojno, kamor o tem času od blizo in daleč vso dere? Ne boš! Čudovito jamo sem si ogledal uže večkrat, ko pred njo še ni ležal tisti dr. Deu, o katerem pravijo, da bi bil lahko Cicero, če bi ne bil — Deu; njega gledat iti nisem maral, vstrašil sem se uže spomina, ko sva nekda, ko še ni bil „Cicero“, sedela v neki zelo gospôski družbi skupaj in je on bil tako dolgočasen, da so vse gospé in gospodične enoglasno rekle, da mora mož veliko vedeti, ker nič ne govori, in še to, kar z njegovih ust pride, je tako, kakor da bi veljala vsaka beseda groš. Takrat sem bil jaz še kratke pameti, a vendar se mi je zdelo, da bo z molčečega mladenča še kak advokat ali deželni poslanec, in — nisem se motil, postal je oboje. Človeku se pač uže v mladih letih pozná, kaj bo ali kaj ne bo z njega.

Toraj v Postojno ne, drugam bom zasukal noge.

„Ej, le stoj, prijatelj dragi, tam na Selih pod Šumberkom mi bivajoči puščavnik! Očital si mi uže večkrat, da ne držim svoje ti dane obljube, rekel si celó, da se ti lažem. Toda ta pot boš spoznal, da utegnem tudi jaz mož beseda biti.“

To je bil moj monolog, ko sem v mislih odpravil Deva. — Na dolenjsko stran toraj — tem več, ker mi ni treba hoditi samemu, spremi me prijatelj dobre vrste. Le brž skupaj, kar je za pot potrebno, potem hajdiva! Peš, se ve da! Peš hoditi je nekaj posebnega, jaz sem za tako hojo vnet vsaj tako dolgo, dokler ne opešam. Potem se sprijaznim tudi z vozom in se včasih tako slabo držim svojega načela, da se celó rajši vozim nego hodim.

In res! bila sva drugo jutro zgodaj na nogah.

Jutro je bilo res lepo, škoda, da ga je toliko Ljubljančanov prespalo! Uže ob poti do Rudnika so se glasili tiči, posebno kukavica v hosti. Na desni strani je bila megla, ki pokriva navadno ne le ljubljanski mah, nego tudi ljubljansko mesto in njegove skrivnosti; ta megla je res edina, katera se drži ravnopravnosti temeljnih državnih postav, ker leži enako nad nemčurji in Slovenci. Zato se nisva mogla ozirati v desno stran, ker je iz megle molela le gora Krim, gledala pa sva na levo, kjer ob cesti, posebno okoli hiš, stojé sadna drevesa. Pa kaj! Ravno pod Rudnikom so drevesa čisto gola, vsa preprežena z gosencno prejo, veje pa strlé kvišku gole, le tu in tam bilo je zapaziti še kako objedeno peresce. Gredoč ugibava, kaj neki je vzrok te škodljive prikazni. Morda župan ne gleda dosti strogo na to, da bi se dotična postava natančno izpeljevala; najbrže so pa ljubljanski lovci s svojim ropotom pregnali naravne in najboljše žandarje tega mrčesa: male tičice, ker brez njih najstrogejše spolnovanje postave

ne pomaga veliko. V tej misli sem bil tem bolj vtrjen, ker uže od „Gospoša“ naprej se je kazalo lepše drevje in petje tičev postajalo je čedalje živahneje.

Na poti naju srečuje več ljudi nosečih in vozečih razno robo na ljubljanski trg, kajti bila je sobota. Še le od „Žegnanega studenca“ naprej, kjer biva vrli narodnjak in močvirskega odbora ud, gosp. Vincencij Ogorelec, je postala cesta bolj samotna, a jelo je tudi solnce, do tje zadrževano po močvirski megli, zelo pripekati. Ob enem pa nama pihne nasproti pljučam dobrodejni hladni, z vonjavo cvetečih rastlin napojeni gorski zrak.

Bližava se „trem križem“, znanim zavoljo hudega klanca, po katerem je bil res prav križevi pot za ljudi in živino. Zdaj pelje tu zložna cesta nekoliko na okoli, stara pa je popolno zapuščena, voda je naredila si velike jarke po nji tako, da za vozove ni več varna. Ker si pa peš človek vendar po nji veliko pota odreže, sva jo tudi mi dva vsekala naravnost na kviško, pa sva skoro vsa premočena dospela do vrha.

Tam postojiva in se ozreva po novem svetu. Tik ceste, med staro in novo, stojé trije veliki križi, na njih v sredi podoba Zveličarja, na stranéh pa podobi ž njim vred križanih hudodelnikov. Tem nasproti je lična cerkvica, ki se uže v dolini zapazi.

Na dolenjski strani se pokaže prav blizo šmarijski zvonik, v katerem ta hip zapoje veliki zvon (močan *Cis*). Polagoma se pomikava naprej in o poli sedmih stojiva uže pred cerkvijo. Ravno je šla maša proti koncu in deček nama pové, da po nji bo procesija. Mislila sva se nekoliko tu vstaviti, da bi zajutrkovala, ker se nama je pa to med procesijo neupodobno zdelo, odrineva naprej.

Cesta od Šmarij naprej je silno prašna, videti je, da že dolgo ni bilo izdatnega dežja. Po polji pak vse lepo kaže, le na pšenici je videti palež in tu pa tam veliko snitja. Vročina postaja hujša, vetra ni, uže nama začne pot siliti iz vsega života. Dobro bi bilo nekoliko spočiti se, al tukaj ni gostilnice, toraj le naprej do Grosuplja!

V sredi med Šmarijami in Grosupljem je pošta čisto na samem. Šmarčani so se uže mnogokrat pritoževali in prosili, naj bi se jim pošta prestavila v vas, da ne bi imeli, kakor zdaj, do nje dobre pol ure, al bilo je vse zastonj. Taka pošta čisto na samem je kakor „čarda“ na ogerski pusti, človek bi mislil, da je le za vrane, vrabce in druge tiče, ki tu oživljajo samotno. Kake pol ure naprej je Grosuplje, vas s cerkvijo par streljajev na desno od ceste. Ravno zvoní sedem, ko sva jej vštric (zvon lep *Es*). Še četrť ure dalje in pokaže se nama poslopje Koščakovo — to je, tistega moža, ki je o volitvah vedno med tistimi tremi, kateri volijo nemškutarja. Hiša je zunaj prijazna, al — vá-njo vendar ne greva, rajše jo vkreneva nasproti k njegovemu sinu, ki ima precej lepo posestvo in prijazno krčmo. Tu si dava prinesti ga poliček in prigrizneva seboj prinešenega sira. Kmalu pride gospodar, ki se prijazno obnaša, pa vendar prav domače se nama ni zdelo, je že nekaj čudnega, če omikan človek koga ogovori z „Oní“, to je tako, kakor da bi ga pod rebra dregnil; meni se zdi, da jabelko ni padlo daleč od drevesa. No, vino se nama ni slabo zdelo, česar je bila kriva gotovo največ grozna žeja, a pozneje, ko sva se spustila v klanec, bi bil skoro rajše videl, če bi ga ne bil imel v želodcu.

Kmalu unkraj Grosuplja se začne dolg in samotni klanec proti Višnji gori. Predno pa prideva do tega, vidiva streljaj od ceste grof v Lichtenbergovo grajščino, a pred njo — mili Bože! — Gozdiča (parka) ni več, vse drevje leži posekano na tleh in dolga rajda